

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

Європі. Наприклад, сурогатне материнство, яке дозволено у багатьох державах, цим Законом у ФРН заборонено. Тому, сучасну правову ситуацію у ФРН, яка регламентується Законом про захист ембріонів, багато лікарів та представників інших спеціальностей, вважають застарілою. В той же час, з інших позицій, репродуктивна медицина, так би мовити, знаходиться ще в зародковому стані. В усякому разі, проблеми захисту регіону набуває все більших положень щодо свого подальшого обговорення. При цьому, розуміючи реальні каральні можливості кримінального законодавства, в той же час, потрібно розуміти, що захист ембріону повинен, в першу чергу, відбуватися за рахунок, так званого, регулюючого законодавства, а вже його значні порушення, повинні «знаходитись» у кримінально-правовій сфері.

Список використаних джерел:

1. Strafgesetzbuch. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/>
2. Gesetz zum Schutz von Embryonen (Embryonenschutzgesetz – ESchG). URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/eschg/BJNR027460990.html>

Ключові слова: права людини, кримінально-правова охорона, ембріон, захист, закон.

Key words: human rights, criminal law protection, embryo, protection, law.

НЕКОВАЛЬ ЄГОР ІГОРОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального права*

СУБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 160 КК УКРАЇНИ

Обов'язковим елементом складу будь-якого кримінального правопорушення є його суб'єкт, якій і вчиняє кримінально-протиправні посягання. У кримінальному праві є визначення загального та спеціального суб'єкта кримінального правопорушення.

Суб'єктом кримінального правопорушення, за визначенням П. С. Магишевського, вважається «фізична особа, яка вчинила заборонене кримінальним законодавством діяння у віці, з якого може настати кримінальна відповідальність, та яка усвідомлювала суспільну небезпечність такого діяння і керувала ним» [1, с. 12–13]. Аналогічного погляду щодо поняття суб'єкта кримінального правопорушення дотримуються В. Я. Тацій [2, с. 67], М. Й. Коржанський [3, с. 79] та інші автори.

На думку С. В. Чорней, більш повним визначенням цього поняття «слід вважати фізичну осудну або визнану в установленому законом порядку обмежено осудною особу, яка вчинила заборонене кримінальним законодавством діяння у віці, з якого, відповідно до КК України, може наставати кримінальна відповідальність» [4, с. 125–128].

У світлі останніх законодавчих змін у частині захисту виборчих прав, внесених до КК України, актуального значення набуває та обставина, що питання кримінально-правової характеристики суб'єкта підкупу виборця або учасника референдуму розглядалося лише в контексті відповідальності за перешкодження здійсненню виборчого права та порушення законодавства про референдум. Тому, беручи до уваги суттєве розширення законодавчої заборони аналізованої поведінки, аналіз цих ознак набуває актуального значення. Серед усіх елементів складу зазначеного кримінально караного діяння саме суб'єкт є найменш проблемним та дискусійним у доктрині кримінального права.

У свою чергу, інститут суб'єкта кримінального правопорушення визначено у статтях 18-20 Кримінального кодексу України, ознаками якого було визначено – осудність та вік, а також вказано, що суб'єктом посягання може виступати виключно фізична особа.

Відповідно до положень ч.1 ст.18 КК суб'єктом кримінального правопорушення є фізична осудна особа, яка вчинила кримінально каране діяння у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність. Отже, у кримінально-правовій теорії суб'єктом кримінального правопорушення визнається особа, яка володіє сукупністю законодавчо закріплених ознак, що дають підстави для її притягнення до кримінальної відповідальності. Так, Є. Л. Стрельцов визначає суб'єкт кримінального правопорушення «фізичною осудною особою, котра здійснила кримінально каране діяння у віці, з якого відповідно до кримінального кодексу може наступати кримінальна відповідальність» [5].

Суб'єкт кримінального правопорушення, котрий має вищезазначені обов'язкові ознаки у науці кримінального права має визначення «загальний». Крім того, даному елементу складу діяння притаманні також спеціальні (додаткові та факультативні) ознаки, котрі за своєю суттю властиві суб'єктам деяких складів кримінальних правопорушень. У симбіозі цих властивостей, при наявності як загальних, так і спеціальних ознак, суб'єкт кримінально караного діяння буде визначатись як спеціальний. Тобто, спеціальним суб'єктом визнається особа, яка вчиняє діяння, заборонене не для всіх без винятку осіб, а тільки для певної категорії, до якої вона належить. На думку Т. О. Гончар «спеціальним суб'єктом кримінального правопорушення може бути особа, наділена кримінальним законом особливими (спеціальними) властивостями (ознаками), які характеризують її окремі властивості» [6, с. 45].

Зазвичай у доктрині кримінального права виділяють наступні категорії спеціального суб'єкту: «суб'єкт, який повинен, поряд з основними, мати і певні додаткові якості; суб'єкт, який повинен мати відповідні особливості, які вказані в диспозиції конкретної кримінально-правової норми; суб'єкт, який повинен мати певні відзнаки, які обумовлені його діяльністю чи характером, покладених на нього обов'язків» [7, с. 188].

Щодо суб'єкта кримінального правопорушення, передбаченого статтею 160 КК України, то під час вчинення даного делікту суб'єктом виступає виборець, учасник референдуму, тобто громадян України,

котрий досяг вісімнадцяти років і має право голосу. З цього слідує, що суб'єкт даного діяння є спеціальним. Вказані ознаки спеціального суб'єкту є визначальними, так як виборцем можуть бути не всі особи, котрі проживають на території України. П. П. Андрушко визначає суб'єктом аналізованого діяння громадянина України, якому на день проведення відповідних виборів виповнилося вісімнадцять років, який включений до списків виборців і одержав виборчий бюлетень для голосування [8].

Диспозиція статті 160 КК України містить вказівку на те, що дане діяння може бути вчинено виборцем, учасником референдуму, членом виборчої комісії або комісії з референдуму, офіційним спостерігачем, що собою, по суті, передбачає перелік тих спеціальних суб'єктів, хто може вчинити дане кримінальне правопорушення.

Ю. О. Андрейко, досліджуючи особливості розслідування одержання неправомірної вигоди в кримінальних провадженнях про підкуп виборців, розглядає суб'єктів вчинення таких діянь у межах двох категорій залежно від вчинюваних ними дій: «ініціатор злочину, який пропонує, обіцяє або надає виборцю неправомірну вигоду; виборець, який приймає пропозицію, обіцянку або одержує неправомірну вигоду» [9, с. 202].

В. В. Костицький, у свою чергу, виділяє три умовні групи суб'єктів кримінального правопорушення, передбаченого ст. 160 КК України: «1) особи, які беруть участь у підготовці або проведенні виборів або референдуму, та є службовими особами; 2) особи, які беруть участь у підготовці або проведенні виборів або референдуму (нагляді за їхнім проведенням), та не є службовими особами; 3) безпосередні учасники виборчого процесу» [10, с. 165].

Отже, суб'єкт кримінального правопорушення, передбаченого ст. 160 КК України – фізична осудна особа, яка на момент вчинення діяння досягла віку 18 років та містить ряд спеціальних ознак (спеціальний суб'єкт) та є учасником виборчого процесу.

В зв'язку з цим, пропонується, поруч з іншими положеннями [11, с. 108–110], таких суб'єктів поділяти на наступні групи:

- особи, які пропонували, обіцяли або надавали неправомірну вигоду виборцям-учасникам референдуму, тобто вчиняли активний підкуп;
- особи, які приймали пропозицію, обіцянку або одержували неправомірну вигоду (виборці) – суб'єкти пасивного підкупу;
- особи, які одночасно виступали і в ролі надавачів, і в ролі отримувачів неправомірної вигоди.

Список використаних джерел:

1. Матишевський П. С. Кримінальне право України: Загальна частина : підруч. для студ. юрид. вузів і фак-тів. К. : А.С.К., 2001.
2. Тацій В. Я. Кримінальне право України. Загальна частина. К. : Юрінком Інтер-право, 2002.
3. Коржанський М. Й. Кримінальне право України. Частина загальна : курс лекцій. Київ : Наук. думка та Українська видавн. група, 1996.

4. Чорней С. В. Поняття суб'єкта злочину. Науковий вісник Чернівецького університету. 2012. Вип. 618. С. 125–128.
5. Кримінальний кодекс України : науково-практичний коментар / під ред. Є. Л. Стрельцова. Харків : Одисей, 2005. 864 с.
6. Кримінальний кодекс України : науково-практичний коментар / відп. ред. Є. Л. Стрельцов. Видання восьме, перероблене та доповнене. Харків : Одисей, 2012. 904 с.
7. Терентьев В. І. Загальне поняття спеціального суб'єкта та його класифікація // Актуальні проблеми політики : збірник наукових праць ОНЮА. – Одеса, 2000. – Вип. 8. – С. 185–188.
8. Андрушко П. П. Злочини проти виборчих прав громадян та їх права брати участь у референдумі: кримінально-правова характеристика : монографія. Київ : КНТ, 2007. 328 с.
9. Андрейко Ю. О. Проведення слідчих (розшукових) дій під час розслідування одержання неправомірної вигоди в кримінальних провадженнях про підкуп виборців. Прикарпатський юридичний вісник. 2019. Вип. 1 (26). С. 202–207.
10. Кострицький В. В. Кримінально-правова характеристика підкупу виборця або учасника референдуму : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08. Северодонецьк, 2018. 250 с.
11. Нековаль Є. І. Поняття підкупу в складі кримінального правопорушення, передбаченого ст.160 КК України. «Завдання кримінального права в умовах надзвичайного стану». Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 25-річчю утворення Національного університету «Одеська юридична академія» (м. Одеса, 9 грудня 2022 року). Укладачі: Є. Л. Стрельцов, В. П. Кедик. Відп. редактор Є. Л. Стрельцов. Одеса : ПРЦ НАПрН України, НУ «ОЮА», 09.12.2022. – 214 с.

Ключові слова: кримінальне право, кримінальне правопорушення, суб'єкт правопорушення.

Key words: criminal law, criminal offence, subject of the offence.

ПАВЛОВА ОЛЕКСАНДРА СЕРГІЙВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального права*

КРИМІНАЛЬНО-ПРОВАВА ОХОРОНА ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Технічний прогрес призвів до радикальних змін у світі. Розвиток інформаційних та комунікаційних технологій (ІКТ) торкнувся всіх сфер суспільного життя, включаючи економіку, політику, соціальні питання та культуру, об'єднавши їх у рамках становлення інформаційного суспільства. Це є результатом інформаційної революції, яка запровадила світ в епоху інформаційного суспільства, тобто суспільства, в якому інформація є ключовим продуктом, а знання неодмінним багатством. Важливим наслідком такого стану справ є планомірне

Kuzmin Eduard Eduardovich A few thoughts on 'internationality' of Ukrainian Criminal Law	213
Мусиченко Ольга Михайлівна Кримінальна відповідальність за незаконне використання гуманітарної допомоги	215
Попович Олена Василівна Вчинення домашнього насильства щодо дитини як ознака, що кваліфікує злочин	219
Степаненко Оксана Василівна Кримінальні правопорушення, пов'язані з домашнім насильством	223
Тавлуй Олена Вікторівна Виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України як обставина, що виключає протиправність діяння	226
Тімофєєва Лілія Юріївна Пропорційність кримінальної відповідальності за викрадення майна в умовах воєнного стану.	229
Хімченко Світлана Анатоліївна Кримінально-правова охорона лікарської таємниці	231
Чугуніков Ігор Іванович Повторність як форма множинності у проєкті нового КК України	235
Drobchak Alla Leonidivna, Protasov Evgeny Leonidovich Ukraine's criminal law system faces significant challenges to combat crime and ensure justice	239
Дорошенко Костянтин Костянтинович Представництво в суді без повноважень та надмірний формалізм	242
Лещенко Андрій Вікторович Актуальні проблеми покарання за катування	245
Малишева Марина Валеріївна Кримінально-правова характеристика потерпілого у кримінальному правопорушенні, передбаченому ст. 142 КК України «Незаконне проведення дослідів над людиною».	248
Мальцев Максим Вікторович Зарубіжний досвід забезпечення безпеки при виконанні робіт з підвищеною небезпекою.	251
Мустафаєва Анна Іванівна Кримінально-правова охорона ембріона за зарубіжним законодавством	254
Нековаль Єгор Ігорович Суб'єкт кримінального правопорушення, передбаченого ст. 160 КК України	256